

TOULKY EVROPOU

Toskánské ostrovy:

sladký útěk do vězení

Ještě před pár lety se při vyslovení názvů ostrovů z Toskánského souostroví udělala po těle husí kůže i těm nejtvrdejším lotrům. Fungovalo tu totiž přísné vězení pro vrahy a mafiánské bosse. Dnes jsou menší ostrovy oázami divoké přírody. Největší z nich – Elbu – před časem zvelebil nejslavnější vězeň celé Evropy.

Text a foto: Markéta a Michael Foktovi / Itálie

Kdo neví, že se ani ne patnáct kilometrů jihozápadně od Elby nachází nějaký ostrov, mohl by ho klidně přehlédnout jako krajinu. Pianosa totiž nad mořskou hladinu vystupuje do výšky sotva třiceti metrů, takže z dálky připomíná jen trochu tmavší přerušení linie obzoru, kde se moře stýká s oblohou. Tuhle čárku na tváři Tyrhénského moře by však neměl minout nikdo, koho nenechává chladným tajemná atmosféra zkřížená s panenskou přírodou.

Z majestátních budov v novogotickém stylu se pozvolna odlupuje fasáda jako kůže z těl turistů, kteří to trochu přehnali s opalováním na zdejší jediné volně přístupné pláži Cala Giovanna. V opuštěných uličkách se občas ozvou kroky, s velkou pravděpodobností však patří některému ze zvědavců z jedné z pouhých dvou lodí, které u břehů Pianosy můžou denně zakotvit. Místních obyvatel tu totiž žije jen hrstka a tvoří dost svéráznou společnost. Zhruba rovným dílem se dělí v duchu hry „na policisty a zloděje“.

Dva obsluhující v jediné místní restauraci, kuchař napůl skrytý v páře u sporáku v zadní místnosti, prodáváč v malém krámu se suvenýry nebo muž s koštětem zametající chodbu jediného „hotýlku“ s kapacitou deseti lůžek – ti

V úzkých uličkách jako byste se ocitli v minulém století...

Díky vysokému obsahu železa je krajina na Elbě jako z jiné planety

Přístav Giglio Porto vítá návštěvníky pastelovými fasádami domů

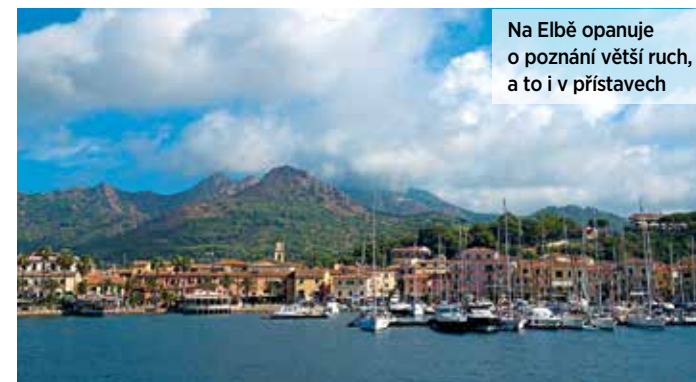
Starý přístav na Pianose je malebně opršalý a téměř opuštěný

OSTROV Z NOVIN

Ještě před pár lety byl ostrov **Giglio ne moc známým kouskem země se dvěma osadami** a dvěma tisícovkami obyvatel. V lednu roku 2012 se ale u jeho břehů **převrhla obří rekreační loď Costa Concordia**. Při neštěstí zahynulo 32 lidí a dalších 64 bylo zraněno. Na záchraně cestujících se podílelo 2000 lidí. Někteří z nich navázali vztah s místními dívkami, které s nimi z ostrova odešly. Na Giglio se během té doby sjížděli „katastrofičtí turisté“, ostrov však má spoustu lákadel i bez vraku. **Přístav nabízí obchůdky a taverny** v domcích s barevnými fasádami a pozůstatky římské vily. Osada **Giglio Castello je opevněnou citadelou s masivními hradbami a spleť úzkých uliček**, do kterých se vmáčklo pár krámků a taven.

Citadela na Gigliu byla úkrytem v dobách pirátských nájezdů

Na Elbě opanuje o poznání větší ruch, a to i v přístavech

Na vnějších ostrovech je jen málo aut. Do uliček ve vesnicích by se stejně nevešla.

všichni mají něco společného. Každý z nich si tu odpykává nějaký ten menší „flastr“, nikdo však podrobně nerozebírá, za co ho kdo vlastně vyfasoval. Všichni odsouzení jsou moc rádi, že si svých pár měsíců můžou v rámci speciálního programu odkroutit zrovna tady, uprostřed národního parku Archipelago Toscano, do kterého Toskánské ostrovy patří.

Při procházce téměř opuštěnou vesnicí má člověk neurčitý pocit, že je kolem víc mrtvých než živých. Stačí se podívat do katakomb pod kaplí San Giovanni Battista, a pocit se změní v jistotu. Labyrint pohřebních chodeb ze třetího století má dvě patra a táhne se temnotou do nitra skály pod vesnicí v délce více než sto metrů. Zdejší sedmistovka výklenků ve stěnách, do kterých se tak akorát vejde lidské tělo, je většinou prázdná, kdysi tu však odpočívali raní křesťané z římských dob. Katakomy na Pianose jsou svým rozsahem největší a nejvýznamnější na sever od Říma.

Procházejte se po ostrově déle než deset minut a určitě na ni narazíte. Několik metrů vysoká masivní železobetonová zeď s úzkými průchody se táhne napříč celým ostrovem jako šlehnutí bičem. Tak trochu nespravedlivě

dělí kousek souše dlouhý osm kilometrů a široký sotva pět v poměru devět ku jedné. Jediná desetina je vyhrazená místním i n celým třem stovkám turistů denně, kteří na ostrov můžou vstoupit po získání povolení z ústředí národního parku.

Zbýlých devět desetin ostrova za zdí patří divoké přírodě. Kromě třiceti různých druhů mořských ptáků tu hnízdí i vzácní rackové Andouinovi s krvavě rudým zobákem, poletují dudkové či vlhy, kvetou středomořské orchideje a pod křovisky trnitě makchie slídí zajáci či ježci. Kvůli nim však koncem sedmdesátých let betonová hradba nevyrostla.

Tehdy si ještě Pianosa vrchovatě zasloužila svou přezdívku „Alcatraz Tyrhénského moře“. V nedobytně ohrazeném prostoru věznice s nejvyšší ostrahou zvané Agrippa Branch si své doživotní tresty odpykával výkvět spodiny italské společnosti – teroristé z Rudých brigád, vrahové protimafiánských soudců Falcona a Borselliniho i samotní mafiánští bossové.

Dnes dovnitř může každý civilista – ovšem jen v doprovodu průvodce národním parkem. Přírodu, která se za sto padesát let nepřístupnosti ostrova rozvinula do panenské krásy, je

Pianosa je vyhlášená svým křišťálově čistým mořem připomínajícím Karibik

OSTROVNÍ SPECIALITY

► ELBA:

Gurguglione – dušená zelenina

Sburrita – polévka z tresky s česnekem, chilli a kousky domácího chleba

Stoccafisso alla riese – sušená ryba se solenými sardinkami, cibulí, rajčaty, bazalkou, paprikami, černými olivami, piniiovými oříšky a kapary

Mořské plody – černé rizoto s inkoustem sépií, špagety s masem pavoučích krabů, rybí polévka Elba cacciucco

Tresse Amfora – červené víno zrající v terakotových amforách jako za antických dob

► GIGLIO:

Panficato – sladké pečivo s džemem, vlašskými ořechy, fíky, ovocem, pomerančovými slupkami a moukou

Pesce scaviccio – fritované ryby se zvláštní omáčkou s octem, rozinkami, rozmarýnem, česnekem a dalšími přísadami

Coniglio alla cacciatore – králík vařený s rajčaty, kořením a chilli

► CAPRAIA:

Zdejší výběr specialit je omezený – určité zkusíte olivně připravované na několik způsobů

Bez sušených šunek a klobás Itálové nemohou existovat

Hlavní městečko Elby Portoferraio si zachovává svou kapesní velikost

Sídlo Napoleona, vilu San Martino, zdobí průčelí v antickém stylu

Elba nabízí bezpočet zátok s malými plážemi

Přístav na ostrově Capraia lemuje v podstatě jediná řada domů

třeba náležitě chránit. Platí to i pro tyrkysové moře kolem, ve kterém se do vzdálenosti jedné míle od pobřeží nesmí rybařit ani kotvit. Pianosa je dnes zkrátka vězením, kam se každý rád vrací - a to včetně těch, kteří jsou tu skutečně za trest.

Dvě visky uprostřed ničeho

Nápad zavírat nepohodlné osoby na ostrovech není v Itálii zdaleka ničím novým. Na samotné Pianose si to na přelomu letopočtu vyzkoušel synovec císaře Augusta jménem Agrippa Postumus, kterého tu nakonec i zamordovali. Předtím však stihl vybudovat přepychové sídlo Villa Agrippa i římské lázně. Pozůstatky obojího jsou na ostrově dodnes, a protože se naštěstí nacházejí v jeho přístupné desetině, může si je každý užít do stysti.

Trestanecká kolonie bývala i na dalším z toskánských ostrovů - na Capraii. Odsouzení tu však přestali obdělávat pole už v polovině 80. let a návštěvníci můžou po Capraii chodit, kamkoli se jim zlíbí. Ostrov ovšem křižují jen pěší stezky, tedy s jednou výjimkou. Malý přístav totiž spojuje s historickou vesničkou o pár desítek metrů výš nad mořem místní vymoženost - skutečná asfaltová silnice. Má celých osm set metrů! Navíc po ní pendluje dopravní kuriozita. Rozvrzaný mikrobús vozící zhyčkané turisty z přístavu

Napoleon ve jménu hygieny zakázal házet odpadky z oken.

nahoru a zase zpět tvoří možná nejkratší linku hromadné dopravy v celé Itálii.

V poledním vedru se zdá, že na návsí horní vesnice Capraia Isola, které však místní neřeknou jinak než Paese, chcipl pes. Jediný obchůdek se vším možným má zavřeno kvůli siestě, takže žízniivce i hladovce možná zachrání jen jedna ze dvou zdejších taveren. Nad hrstkou pokroucených uliček se tyčí pevnost San Giorgio, která je však pro veřejnost uzavřená. Do poněkud opršalého komplexu kolem kostela Sant' Antonio se sice vejít dá, s prohlídkou je tu však každý hotový za několik minut, a to včetně zastávky u okrouhlé zubaté věže Torre del Porto z období janovské nadvlády.

Dole v přístavu Porto Vecchio, jehož domky s pastelovými fasádami lemují přístavní zátoku v jediné poněkud rozstrkané křivce připomínající podkovu, je oproti tomu náramně živo. Krámky jsou tu hned dva a taverny čtyři. Navíc se tu dá koupit pravá italská zmrzlina i v poledne. Capraia, kterou obývali už staří Řekové či Etruskové, je zkrátka synonymem klidu, kde se všechno děje „piano, piano“. Tři

stovky místních obyvatel, z nichž na ostrově přes zimu zůstává sotva čtvrtina, víc povyrazení ani svižnější životní tempo nepotřebují.

Francouzský vězeň a čeští piráti

Bubny víří, vojáci v bílo-modrých uniformách stojí v ukázkovém špalíru a z dřevěné lodi rozvázně vystupuje pomenší muž v třírohém klobouku. Píše se rok 1815 a na Elbu, největší ostrov Toskánského souostroví, připlouvá bezpochyby nejslavnější vězeň, který tu kdy pobýval. Napoleonu Bonapartovi se po světě vyčítá spousta věcí - nedaleký rodný ostrov Korsika mu nemůže zapomenout spojenectví s Francouzi, celá Evropa miliony mrtvých,

za které nakonec skončil až uprostřed Atlantiku na ostrově Svátá Helena, a jeho tehdejší milence Marii Walewské se jistě nezamlouval císařův vztah s Elbankou Paolinou Borghese. Obyvatelé Elby na něj však dodnes nedají dopustit.

Bubny pořád lomozí o sto šest, píše se rok 2018 a na přístavní promenádě hlavního elbského městečka Portoferraio se odvíjí stejná scéna jako tenkrát. Lidé lemuující ulici vítají ve směs zavržovaného vojevůdce stejně nadšeně jako tenkrát. Dnes proto, že si užívají každoroční slavnost příchodu Napoleona, tehdy ho však obyvatelé milovali pro jeho přínos do té doby zapadlému chudému ostrovu.

CK BEMETT
558 624 974
bemett@bemett.cz
www.doRuska.cz

Víza do Ruska

rychle - levně - jednoduše

pro turistické i služební cesty

Slevy při současném zakoupení letenek a jízdenek

Kabinky lanovky na vrchol Monte Capanne připomínají ptačí klece

Byl to právě on, kdo zde zavedl povinnou školní docházku, založil policejní sbor, nařídil očkování dětí a v zájmu hygieny zakázal vyhazování odpadků z oken. Během necelých deseti měsíců exilu stihl Elbanům také navrhnout vlajku a sobě vybudovat dvě sídla. Ve vile San Martino v kopcích nad Portoferraiei trávil soukromé chvíle, zatímco v paláci Palazzina dei Mulini přímo ve městě přijímal návštěvy. Dnes může císařovy soukromé komnaty v obou budovách navštívit každý, koho zajímá historie.

Děla pálí jako o Božím těle, do tmy pod portoferraiskou pevností Forte Falcone šlehají celé stuhy ohně a vzduch je ztěžklý pachem střelného prachu. Dvě historické plachetnice v přístavní zátocce dělají, co můžou, aby jedna druhou převezly v manévrovací strategii. Mořští vlci

DOBŘE VĚDĚT

► Kromě **Elby, Pianosy, Capriai a Giglia** patří k **Toskánským ostrovům** ještě **dalších šest ostrovů**, z nich třeba opuštěný **Monte Cristo** (= Kristova hora) je známý díky literární postavě hraběte Monte Christa z proslulého románu Alexandra Dumase. Na Pianosu zase umístil děj své knihy Hlava XXII Joseph Heller.

► Toskánské ostrovy **leží mezi Apeninským poloostrovem a Korsikou, v Tyrhénské moři.**

v menším z plavidel by se však měli mít set-sakra na pozoru. Větší dvojstěžník La Grace je totiž plný po zuby ozbrojených pirátů. A ne jen tak ledajakých. Nejsou totiž z Karibiku, ale z veskrze vnitrozemské České republiky.

„Naše loď je věrnou kopií brigy z osmnáctého století,“ vysvětluje dlouhovlasý muž, který se nám představil jako bocman Honza. „V egyptském Suezú jsme ji stavěli skoro dva roky. Stejně jako její předobraz pak La Grace podnikla plavbu napříč celým Středomořím a přes Atlantik až do Karibského moře.“ Původní La Grace jakožto korzárská loď ovšem sloužila k rabování španělských galeon, ta dnešní slouží k výuce starého námořnického řemesla a ve volných chvílích vozí turisty po Středomořím moři i v exotických vodách.

Pod zem i do oblak

Pod nohama máme drolící se zbytky hornické železnice pro důlní vozíky, kolem sebe vlhký vzduch se stálou teplotou kolem patnácti stupňů a před sebou zdánlivě nekonečnou rozlohu temné prázdnoty. Železnou rudu na Elbě dobývali už Etruskové a staří Řekové ostrovu podle planoucích pecí vyrábějících železo říkali Aethalia, což znamená plamen.

V podzemí zdejšího největšího dolu na jihu ostrova pár kilometrů od městečka Capoliveri je to zřejmé už z délky důlních chodeb a obrovského odtěženého prostoru pod horou Monte

Do dutiny hory Monte Calamita by se prý vešly dvě milánské katedrály.

Calamita. Kromě světel našich baterek je všude kolem tma jako v pytli. Jméno hory přitom nemůže být přílehlavější. Díky vysokému obsahu magnetitu vyřazuje z činnosti lodní kompas a četná ztroskotání u jejího úpatí prý v minulosti způsobovala i tím, že k sobě přitahovala jejich železné součásti.

Houpu se na laně ve výšce nějakých dvaceti metrů a připadám si u toho jako přerostlý papoušek. Právě klec na pestré opeřence totiž připomínají křiklavě žluté „kabinky“ lanovky vedoucí z vesničky Marciana na vrchol elbské nejvyšší hory Monte Capanne, do kterých se vestoje vejdou sotva dva lidé. Pohled z výšky přes tisíc metrů je však něco neopakovatelného. Přímo pod nohama se člověku odvíjí hornaté vnitrozemí ostrova porostlé hustými piniovými lesy, jejichž zelená deka přerušena jen tu a tam světlou záplatoou některé z vesnic spadá až dolů k moři.

Při pohledu z letadla Elba připomíná prapodivnou kostrbatou prehistorickou rybu, jejíž hlava, tělo i ploutve lemují desítky zátok s černými, bílými, písčnými i oblázkovými plážemi. Některé z nich se luxusně blýskají zlatavým pyritem, který doprovází ložiska železných rud. Úzké uličky městeček zvou k procházkám přerušným ochutnávkou specialit v tavernách a lesy jsou pravým rájem pro pěší turisty. Napoleonův ostrov má zkrátka v rukávu nějaké to překvapení pro každého, kdo miluje středomořský život a vůni moře ve vzduchu. ◀

Michael Fokt

Biolog, fotograf a publicista. Jeho makrofotky barevných exotických žabiček jsou úchvatné. A pavouků taky. Se svou ženou Markétou obráží v autorské dvojici nejrůznější kouty světa a přináší zprávy o tom, jak žijí místní dvounoží i čtyřnoží obyvatelé.

Inzerce 303174/11

LEGENDA V NOVÉM

S ALPOU O 106

ALPA gel Kostival

Je vhodný pro uvolnění svalstva a kloubů. Kostivalový extrakt svými účinky příznivě působí na podlitiny, zhmožděny a výrony, napomáhá hojení zlomenin vleklých poranění. Další účinné látky obsažené v gelu – kosodřevinová silice má antimikrobiální, prokrvující a protizánětlivé účinky, extrakt z hřebíčku má výrazné dezinfekční a místně znecitlivující účinky, extrakt ze zázvoru má hřejivé účinky a působí úlevu při kloubním revmatismu.

Zakupte v síti prodejen Kaufland, COOP, Penny, Teta, Billa, Makro, Rossmann, dm, drogerie, Albert, Globus, Tesco, na e-shopu a v našich lékárnách

www.alpa.cz